

نگارش: مهندس رضا دوراندیش

سنک گلابی

Stephanitis pyri F.

(= *Stephanitis oshanini* Vass. var. *sareptana* Horv. = *Tyngis pyri* L.)

Tingitidae - Hemiptera.

مناطق انتشار

این آفت را که بزبان فرانسه Tigre du poirier میگویند در ایران تا کنون در آذربایجان - خراسان - کرمانشاه - همدان - اصفهان - شیراز - اصطهبانات - کرمان - طهران - قزوین - گیلان - مازندران - اراک و در بعضی شهرستانهای دیگر مشاهده کرده اند و در کشورهای خارجه در کلیه مناطق مرکزی و جنوبی اروپا و در روسیه (اوکراین - قفقاز - آسیای میانه - قسمت اروپائی روسیه) سوریه - فلسطین - ترکیه - ژاپن و شمال آفریقا وجود دارد و ظن قوی میرود که در بعضی ممالک دیگر نیز انتشار داشته باشد.

مشخصات

حشره کامل سن کوچکی است بطول ۳-۵/۳ میلیمتر و شکل آن زیبا و پهن بوده و بالهایش شفاف و شبیه بتوری میباشد. رنگ بدن سیاه مایل بقهوه ای و در طرفین سینه اول دو صفحه بشکل برگ مدور وجود دارد. شاخکها نازک و طویل و از چهار مفصل تشکیل یافته که سومی بمراتب از سایرین طویل تر بوده و مفصل انتهائی تقریباً سنجاقی شکل است.

رنگ خرطوم قهوه ای روشن بوده و در حال استراحت در زیر بدن در شکافی بشکل غلاف قرار گرفته و نوک آن بحلقه سوم سینه میرسد.

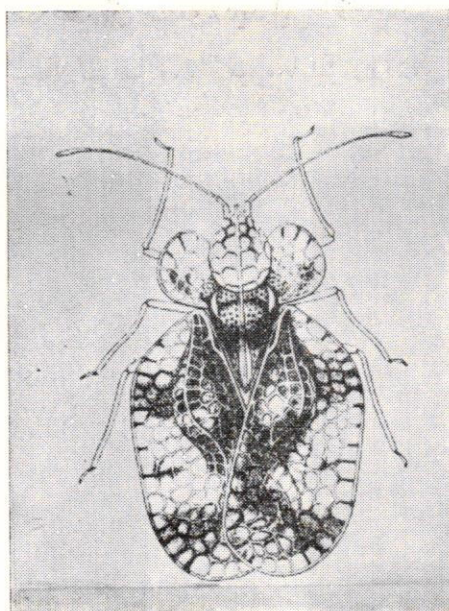
بالهای روئی سفید رنگ (مایل بشکری) و در روی هر یک از آنها دولکه تیره رنگ یکی در بالا و دیگری در پائین مشاهده میشود ضمناً بالهای نامبرده دارای زگهای طولی و عرضی زیادی است که از تلاقی آنها با یکدیگر اشکال هندسی باندازه های مختلف تولید میگردد که اغلب آنها پنج ضلعی هستند.

تخمها بیضی شکل بطول ۲ میلیمتر و رنگ آنها سیاه براق است و تعداد تخم هر ماده در حدود ۱۶ عدد میباشد (شکل ۸).

نباتات مورد حمله

این آفت از شیره برگ سیب و گلابی و بعضاً از برگهای گیلاس - آلبالو - هلو - زردآلو - کوجه -

زالزالک و گل سرخ و غیره تغذیه میکنند و در ایران در درجه اول بدرختان سیب و کلابی (بویژه بدرختان

شکل ۸

حشره کامل که حدود ۱۴ مرتبه بزرگ شده است

(D'après Balachowsky et Mesnil)

جوان سیب) و در درجه دوم به و گیلاس را صدمه میزند و گاهی نیز در روی زالزالک - از گیل - آلبالو - هلو - گوجه - زرد آلو و بندرت در روی گل سرخ دیده میشود و در شمال ایران بین درختان جنگلی بیشتر توسکا و بلوط را مورد حمله قرار میدهد.

صدمات و اهمیت آفت

سنگ کلابی و پوره های آن زیر برگ زندگی کرده و بوسیله خرطوم خود از شیر به برگها تغذیه میکند و پس از تخم ریزی چنانچه زیر برگهای آلوده معاینه شود خالهای ریز برنگ سیاه که علامت تخم ریزی است مشاهده میگردد و این خالها اثر فضولات افراد ماده حشره است که موقع تخم ریزی روی تخمها میریزند و علاوه بر خالهای مذکور (که پس از تخم ریزی مشاهده میشوند) این حشره و پوره های آن زیر برگها را از فضولات خود بشکل خالهای تیره رنگ که دارای مایع چسبنده ایست آلوده می نمایند.

در تابستان و پائیز در زیر برگها لکه های متعدد سیاه رنگ دیگری نیز مشهود میگردد که کلیه سطح تحتانی برگ را میپوشانند و بنظر عده ای از دانشمندان حشره شناسی لکه های مذکور ترشح و - عکس العمل نبات میباشد که در برابر نیش و تغذیه این آفت تولید میگردد و آثار نیش و تغذیه این آفت در سطح فوقانی برگها بدو اشکال لکه های مایل سفید و سپس برنگ زرد دیده میشود.

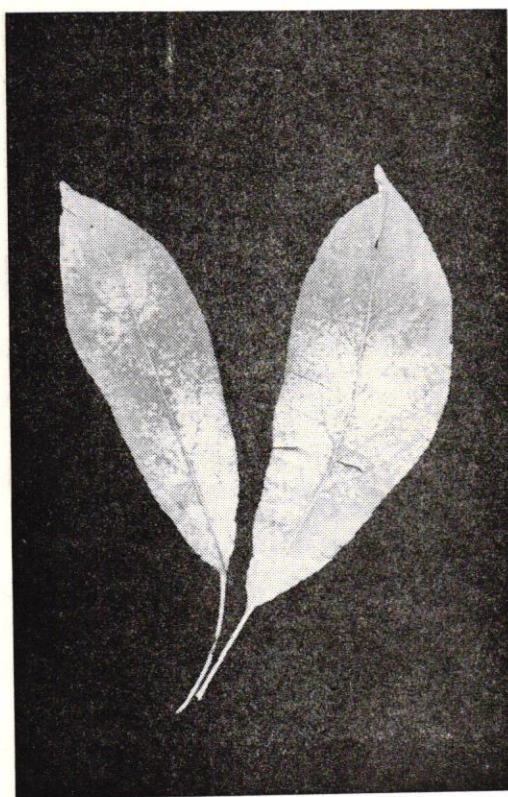
خلاصه آنکه درختهای مبتلا کم بار شده و برگهای آفت زده که قبلاً مایل سفید و بعداً زرد میشوند قبل از موسم خزان میریزد و در صورت شدت آفت قسمت عمده میوه ریخته و بقیه نیز کوچک و نامرغوب میشود.

در سال ۱۳۱۲ در شمیران در نتیجه حمله این آفت عده‌ای از درختان سیب کاملاً فاقد میوه شده‌اند همچنین در سالهای ۱۳۳۴ و ۱۳۳۵ در شمیران حمله شدید این آفت بعد از درختان سیب منطقه گلاب دره باعث ریزش حدود ۹۰٪ برگها شده و تقریباً ۸۰٪ میوه‌ها نیز ریخته و از بین رفت (شکل ۹ و ۱۰).

شکل ۱۰

طرز خسارت سنک گلابی در پشت برگ سیب (Original)

شکل ۹

طرز خسارت سنک گلابی روی برگ سیب (Original)

زیست شناسی

سنک گلابی زمستان را به شکل حشره کامل زیر برگهای ریخته و علفها و در شکافهای زمین و سایر پناهگاهها بسر میبرد و ممکنست استثنائاً بتعداد خیلی کم زیر پوست درخت و یا در شکاف شاخه‌ها نیز مشاهده شود.

در اطراف طهران در سالهاییکه بهار آن معتدل است نر و ماده این حشره بتدریج از دهم فروردین از پناهگاهها خارج و معمولاً در روزهای آفتابی و آرام پرواز نموده و روی برگها جفتگیری میکنند سپس حشره ماده تخمهای خود را بطور مورب و منفرد زیر غشاء سطح تحتانی برگ قرار داده و مقدار کمی از فضولات خود را روی هر تخم میریزد.

بعقیده Plotnikow حشراتی که زمستان گذرانی میکنند در پائیز جهاز تناسلی آنها قابل بارور شدن

نبوده و این آمادگی در بهار حاصل میگردد. در اطراف طهران تخم ریزی در حدود دهم اردیبهشت شروع و اولین پوره‌ها از دهم خرداد ماه زیر برگ‌های درختان مشاهده میگردد.

از موقع تخم ریزی تا خروج پوره‌ها ۲۵-۳۵ روز و اغلب حدود یکماه طول میکشد. رنگ پوره‌ها بلافاصله پس از خروج از تخم سفید بوده لیکن فوراً تغییر رنگ داده و بتدریج تیره میشوند.

دوره لاروی این حشره در شرایط معمولی ۲۵ - ۳۰ روز میباشد و در اینمدت ۵ دفعه تغییر جلد داده و سپس حشره کامل ظاهر میگردد.

حشرات کامل پس از چند روز فعالیت و پروازهای کوتاه جفتگیری و تخم‌ریزی کرده و پوره‌های نسل دوم در حدود نهم مرداد ماه ظاهر و از اینموقع ببعد بطور فاحش افراد کامل و پوره بطور مخلوط مشاهده میشود و حشرات کامل این نسل از اوائل شهریور ببعد ظاهر گشته و بتدریج از واسط مهر تا حدود ۱۵ آبانماه شروع بزمستان‌گذرانی میکنند.

در اطراف طهران این آفت درسال دو نسل تولید میکند و نسل اول آن خسارت زیاد وارد نمی‌آورد و در نقاط گرمسیر ممکنست نسل سوم نیز داشته باشد.

مبارزه

باتوجه بزیست شناسی سنک گلابی چنین نتیجه گرفته میشود که مبارزه زمستانه برای دفع این حشره بیفایده میباشد و ازاینرو باید از اتلاف وقت وهزینه بيمورد احتراز شود.

با اینکه خسارت این آفت در نسل اول چندان شدید نیست ولی برای جلوگیری بهتر است پس از آنکه کلیه پوره‌های نسل اول خارج شدند عمل سمپاشی را انجام داد تا در نسل دوم تعداد آنها زیاد نشود و برای اطراف طهران واسط خرداد موقع مناسب میباشد که بالنتیجه حمله نسل دوم بینهایت خفیف خواهد بود. نتایج مبارزه بترتیب مذکور در زیر کاملاً رضایتبخش میباشد.

فرمول شماره ۱

پارافین مایع ۵۰۰ سانتیمتر مکعب

مویان ۱۰۰ گرم

پاراتیون ۲۵٪ ۱۰۰ گرم

آب ۱۰۰ لیتر

نوبت اول واسط خرداد ماه

با فرمول شماره ۱

نوبت دوم بفاصله ۱۵ روز بعد از سمپاشی اول با فرمول شماره ۲

فرمول شماره ۲

پاراتیون ۲۵٪ ۱۰۰ گرم

مویان ۱۰۰ گرم

آب ۱۰۰ لیتر